

Sprawozdanie z inauguracyjnego posiedzenia Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego przy KNP PAN

Inaugurujące drugą kadencję działań posiedzenie Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego odbyło się 18 października 2024 roku z wykorzystaniem aplikacji Microsoft Teams (w domenie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).

Członkami Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w kadencji 2024–2027 zostali:

- prof. dr hab. Magdalena Piorunek – przewodnicząca (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- prof. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki – wiceprzewodniczący (profesor senior, Uniwersytet Śląski, Katowice);
- dr hab. Joanna Kozielska, prof. UAM – sekretarz sekcji (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- prof. dr hab. Barbara Kromolicka (Uniwersytet Szczeciński, Szczecin);
- prof. dr hab. Zdzisław Wołk (Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra);
- dr hab. Paulina Forma, prof. UJK (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce);
- dr hab. Elżbieta Siarkiewicz, prof. DSW (Uniwersytet Dolnośląski DSW, Wrocław);
- dr hab. Barbara Skalbani, prof. UK (Uczelnia Korczaka, Warszawa);
- dr hab. Bożena Wojtasik, prof. WSKZ (Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu);
- dr Violetta Drabik-Podgórna (Uniwersytet Wrocławski, Wrocław).

Udział w inauguracyjnym spotkaniu wzięli członkowie Sekcji oraz członkowie i członkinie Zespołu wspierającego działania Sekcji.

Planowany zakres działań Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego stanowić miałyby twórczą kontynuację działalności tej sekcji z kadencji 2020–2023, którą jako specjalistka KNP PAN kierowała prof. dr hab. Magdalena Piorunek. Prace realizowane w 9-osobowym składzie sekcji i ok. 25-osobowym zespole wspierającym jej działania zaowocowały między innymi współorganizacją dwóch konferencji ogólnopolskich („Pomoc – wsparcie społeczne – poradnictwo. Między teorią a praktyką wspierania jednostki w życiu osobistym, edukacji i pracy”, Poznań, 25 marca 2021), przygotowaniem monografii *Wspieranie*

jednostek i grup w różnych wymiarach życia społecznego. Aspekty teoretyczno-praktyczne, zorganizowaniem sześciu posiedzeń naukowych sekcji, na których podejmowano tematykę związaną z różnymi obszarami poradnictwa (problemy wypalenia akademickiego i zapotrzebowania na pomoc, poradnictwa zawodowego, problematykę stawiania się doradcą kariery, poradnictwa rodzinnego i szkolnego, poradnictwa adresowanego do osób w chorobie), utworzeniem zespołu badawczego, który zajmował się problemami wypalenia studenckiego (badania, publikacje, prezentacja wyników na konferencjach).

Po powitaniu uczestników spotkania przewodnicząca Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego KNP PAN prof. dr hab. Magdalena Piorunek dokonała wprowadzenia teoretycznego. Powołując się na definicję Oddziału Psychologii Doradczej przy Amerykańskim Towarzystwie Psychologicznym, zdefiniowała poradnictwo jako pomaganie jednostkom w pokonywaniu przeszkód znajdujących się na drodze do ich osobistego rozwoju oraz w optymalnym pobudzaniu indywidualnych źródeł tego rozwoju. W uzupełnieniu swojej wypowiedzi dodała, iż poradnictwo to proces ułatwiający poszczególnym osobom pogodzenie się z własnym życiem – takim, jakie ono jest – a w ostatecznym rachunku pomagający osiągnąć większą dojrzałość poprzez nauczenie się brania odpowiedzialności i podejmowania decyzji za samego siebie. Przywołanymi deskrypcjami kategorii poznawczych, wokół których koncentrują się rozważania członków i członkiń Sekcji, przewodnicząca wprowadziła uczestników i uczestniczki spotkania w jego tematyczny zakres, wskazując także, iż poradnictwo stanowi formę niesienia pomocy człowiekowi w sytuacjach trudnych i w rozwiązywaniu problemów. Zauważyła, że poradnictwo bywa utożsamiane z doradztwem i jest traktowane jako działanie społeczne, interakcja międzyosobowa polegająca na dostarczeniu przez doradcę porad, wskazówek radzącemu się lub jako działalność instytucji poradniczych, z kolei z punktu widzenia polityki społecznej – jako forma pomocy. Poradnictwo wiąże się zatem z zachowaniami prospołecznymi polegającymi na niesieniu pomocy drugiemu człowiekowi, które ma trzy podstawowe cele:

- pokonywanie życiowych problemów;
- pełniejsze wykorzystanie niewykorzystanych lub niedostatecznie wykorzystanych szans oraz
- ułatwienie jednostce wdrożenia samopomocy w codziennym życiu. Służyć zatem może zarówno realizacji celów terapeutycznych, jak i promocyjno-optymalizacyjnych.

Poradnictwo współwystępuje i wiąże się między innymi z takimi działaniami pomocowymi jak wsparcie społeczne, terapia, interwencja kryzysowa, pomoc socjalna. Może być rozpatrywane:

- w kontekście mikrospołecznym jako relacja pomocowa (z takimi obszarami refleksji jak np. podmiotowość uczestników relacji, ich autonomia, motywacje wchodzenia w relacje, ich uwarunkowania);
- jako działalność służąca określonym efektom (z takimi obszarami refleksji jak np. problem definiowania tych efektów i ich mierzenia, związków z innymi oddziaływaniami jak wychowanie, edukacja, profilaktyka);
- jako działalność instytucji, grup formalnych i nieformalnych w przestrzeni rzeczywistej i wirtualnej;
- w skali makrospołecznej jako komponent polityki społecznej i edukacyjnej.

Poradnictwo ponadto, na co wskazała przewodnicząca, wiąże się z różnymi obszarami (dziedziami) pomagania i adresowane jest do zróżnicowanych kategorii odbiorców:

- jednostek w sytuacjach stresowych, trudnych, krytycznych, w sytuacji występowania kryzysów normatywnych i nienormatywnych w biegu ich życia;
- grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem rodziny, grupy rówieśniczej, w tym klasy szkolnej, grup pracowniczych;
- jednostek i grup zmierzających do optymalizowania swojego funkcjonowania.

Dotyczyć może obszaru edukacji, uczestnictwa w rynku pracy (z uwzględnieniem tranzycji między tymi formami aktywności), funkcjonowania w rodzinie, funkcjonowania pozazawodowego, związanego z animacją środowiska społecznego czy realizacją personalnych zainteresowań i aktywności wolnoczasowej.

Przewodnicząca Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego przedstawiła następnie informacje ogólne na temat wyborów do Sekcji, jej struktury oraz określiła cele inauguracyjnego działania Sekcji spotkania. Podkreśliła zamysł kontynuowania jej dotychczasowej czteroletniej działalności. Wskazując aktualne cele działalności Sekcji odwołała się do:

- krytycznego namysłu nad istniejącymi nurtami poradnictwa, pomocy i wsparcia społecznego oraz wypracowywania nowych teorii z tego obszaru;
- interparadygmatycznego, transdyscyplinarnego badania obszaru działań pomocowych;
- interdyscyplinarnego dyskursu nauki i praktyki związanego z poradnictwem i jego różnymi odmianami;
- rozwoju współpracy między instytucjami, organizacjami, jednostkami zajmującymi się wskazanymi zagadnieniami, które następnie zostały omówione i poszerzone.

Kolejnym istotnym elementem stały się rozważania służące ustaleniu zakresu szczegółowej tematyki i form współdziałania na okres czteroletniej kadencji (2024–2027). Jej rezultatem stały się ustalenia dotyczące:

- spotkań o naukowym charakterze, które wpisują się w zakres aktywności Komitetu Nauk Pedagogicznych, a które dotyczą bezpośrednio kwestii poradnictwa, wsparcia, pomocy i interwencji, takich jak:
 - analizowanie i ocena rozwoju nauk pedagogicznych w tym zakresie;
 - rozważanie istotnych problemów pedagogiki w obszarze związanym z poradnictwem;
- organizowania sesji i konferencji naukowych oraz upowszechniania wyników badań naukowych w obszarze wsparcia społecznego, interwencji i poradnictwa pedagogicznego;
- przygotowywania publikacji;
- inicjowania i rozwijania współpracy z krajowymi i zagranicznymi organizacjami i ośrodkami naukowymi, których obszarem zainteresowań jest tematyka wpisująca się w zakres zainteresowań członków Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego;
- kontynuowania współpracy z Katedrą UNESCO i siecią UNITWIN International Network, Life Designing Interventions for Decent Work and Sustainable Development oraz Naukowym Towarzystwem Poradniczym;
- przygotowywania ekspertyz naukowych, których tematem przewodnim są poradnictwo, wsparcie, pomoc i wszelkie działania im towarzyszące;
- diagnozowania stanu oświaty – z uwzględnieniem zwłaszcza obszarów skoncentrowanych na poradnictwie pedagogicznym;
- diagnozowania obszaru naukowych eksploracji badawczych koncentrujących się wokół tematyki poradnictwa i przygotowania mapy ośrodków i osób zajmujących się poradnictwem;
- kształcenia kadr akademickich i oświatowych w dziedzinie pedagogiki – w obszarze poradnictwa, wsparcia, interwencji i pomocy;
- w razie zgłoszonego zapotrzebowania oceniania poczynąń reformatorskich w systemie edukacji narodowej – w obszarze dotyczącym poradnictwa, np. edukacyjno-zawodowego, wsparcia i działań o charakterze interwencyjno-pomocowym;
- opracowywania nowych koncepcji i propozycji rozwiązań modelowych dotyczących obszaru poradnictwa pedagogicznego, wsparcia, pomocy i interwencji oraz organizowania badań

w mniejszych zespołach badawczych uzależnionych od zainteresowań naukowych poszczególnych członków Sekcji;

- dalszej współpracy z powołanym w roku 2020 Zespołem Poradnictwa Pedagogicznego KNP PAN, wspierającym inicjatywy i działania Sekcji.

Ważnym elementem spotkania było zaproszenie do udziału w organizowanej przez Zakład Poradnictwa Społecznego Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu VI Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Wielowymiarowość pomocy, wsparcia społecznego i poradnictwa Perspektywa interdyscyplinarna”, która odbyła się w dniach 3–4 kwietnia 2025 roku. Przybliżono uczestnikom spotkania obszary tematyczne konferencji, wskazując, iż naukową refleksję przewidziano wokół następujących zagadnień: kierunki rozwoju poradnictwa – wymiar temporalny (przeszłość, teraźniejszość, wyzwania przyszłości); wymiar filozoficzno-etyczny, prawny, socjologiczny, polityczno-ekonomiczny, organizacyjny działań pomocowych; poradnictwo na rzecz zrównoważonego rozwoju; poradnictwo w systemie edukacji – wymiary poradnictwa, adresaci pomocy, osoby wspierające; poradnictwo w systemie pomocy społecznej – wymiary działań pomocowych; poradnictwo w systemie resocjalizacji – specyfika, aspekty funkcjonalne, podstawy teoretyczne i praktyczne rozwiązania, wymiary poradnictwa profesjonalnego i nieprofesjonalnego; wymiary poradnictwa realizowanego w świecie realnym (rzeczywistym) i w świecie wirtualnym; praktyka pomagania – rozwiązania nowe i na nowo odczytane z uwzględnieniem poradnictwa nie-dyrektywnego (np. coachingu).

Kolejnym ważnym elementem spotkania uczyniono prelekcję dr hab. Małgorzaty Grzywacz, prof. UAM, z Zakładu Semiotyki Kultury Instytutu Kulturoznawstwa UAM. Prelegentka zajmuje się naukowo religią jako elementem kultury, duchowością chrześcijańską, religijnością w systemach totalitarnych, działalnością św. Edyty Stein, historią Żydów w krajach niemieckojęzycznych. Jest sekretarzem naukowym Centrum Badań im. Edyty Stein w UAM oraz laureatką tegorocznej prestiżowej Nagrody św. Edyty Stein. Prelegentka przedstawiła tezy swojego wystąpienia zatytułowanego: *Diakonia jako zjawisko społeczne. Kościoły ewangeliczne i ich wpływ na rzeczywistość – perspektywa polska i europejska*.

Wykład rozpoczął się od wyjaśnienia terminu „diakonia”, który pochodzi z języka greckiego i oznacza „służbę”. W sensie biblijnym odnosi się do służby na rzecz ludzi w potrzebie, realizowanej z empatią i oddaniem. Prelegentka zwróciła uwagę na symbolikę krzyża koronnego, który ilustruje głęboką teologię diakonijną: krzyż jako znak cierpienia i śmierci oraz korona jako symbol nadziei i zmartwychwstania. Ten motyw ukazuje, że poprzez wiarę w Jezusa Chrystusa możliwe jest pokonanie trudności i śmierci.

Następnie naukowczynie przedstawiła historyczne korzenie działalności diakonijnej, które sięgają czasów sprzed wielkiej schizmy wschodniej w 1054 roku. W okresie reformacji Marcina Lutra działalność ta została na nowo zorganizowana, co związane było z koniecznością odnowy struktur kościelnych i społecznych. Władza świecka przejęła wtedy odpowiedzialność za organizację wsparcia społecznego. Przywołano przykład Leisnig, gdzie przepisy regulowały zarządzanie pieniędzmi przeznaczonymi na pomoc potrzebującym.

W kolejnej części prelekcji omówiono rozwój działań diakonijnych w społecznościach ewangelicznych ze szczególnym uwzględnieniem krajów skandynawskich i niemieckojęzycznych. Wskazano na ewangelicyzm misyjny w obszarze wewnętrznym (skierowanym na parafię) oraz zewnętrzny, odniesiony do szerszych społeczności. Przytoczono przykłady znanych ośrodków, takich jak Kaiserswerth, Bethel czy Miechowice na Górnym Śląsku, gdzie działała słynna Matka Ewa, czyli Ewa von Tiele-Winckler (ur. 31 października 1866 roku, zm. 21 czerwca 1930 roku), która była niemiecką dia-

konisą i działaczką społeczną pochodzącą z arystokratycznej rodziny na Górnym Śląsku. Nazywana Matką Ewą ze względu na swoją ofiarną służbę na rzecz potrzebujących była założycielką Zakładów Opiekuńczych w Miechowicach (dzisiejsza dzielnica Bytomia), które stanowiły jedno z najważniejszych centrów diakonijnych na Śląsku. Prelegentka wspomniała również o działalności diakonijnej Quistorpów w Szczecinie, określanej mianem „diakonijnego kapitalizmu”. Szeroko omówiła polską działalność diakonijną będącą częścią europejskiej sieci Eurodiaconia od 1997 roku, a także wskazała na wybrane projekty pomocowe realizowane przez Fundację Ewangelickie Centrum Diakonii i Edukacji im. ks. Marcina Lutra we Wrocławiu. Fundacja prowadzi stację socjalną, wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego, a także programy pomocy przedmedycznej oraz projekty edukacyjne, takie jak „Klub dobrego rodzica”. W Ostródzie funkcjonuje natomiast „Ostródzka lodówka społeczna” oraz Domy Pomocy Społecznej „Miłosierny Samarytanin” i „Samarytanin”, oferujące wsparcie osobom starszym i przewlekle chorym. W ramach tej działalności prowadzone są również placówki opiekuńczo-wychowawcze dla młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Rozważania dr hab. M. Grzywacz, prof. UAM, zakończyła refleksją nad współczesnym znaczeniem diakonii, która łączy tradycję z innowacyjnym podejściem do niesienia pomocy. Podkreśliła chrześcijańską odpowiedzialność za budowanie sprawiedliwego społeczeństwa. Odniosła się także do prężnej działalności niewielkiej liczebnie poznańskiej parafii luterańskiej i jej interesującej inicjatywy społecznej – Diakonijnej Spółki Zatrudnienia. Wskazywała na aktywność małych wspólnot religijnych zaangażowanych w wielkie sprawy pomocy i wsparcia społecznego (małe wspólnoty – wielka sprawa).

Następnym punktem spotkania uczyniono dyskusję, której inspiracją stało się wystąpienie dr hab. M. Grzywacz, prof. UAM. Jako pierwsza głos zabrała dr Żaneta Garbacik, dzieląc się refleksją, iż ma wrażenie, że zaprezentowany temat jest ważny, ukazuje bowiem inkluzywny, misyjny charakter Kościoła, gdzie małe społeczności z resztą świata i sobą nawzajem przejawiają wspólnotę wartości. Doktor hab. M. Grzywacz, prof. UAM, potwierdziła, że dokumenty Eurodiaconii i Światowej Federacji Luterńskiej zakładają, iż wszystkie projekty są zawsze inkluzywne. Jako kolejna głos zabrała prof. dr hab. Barbara Kromolicka, dziękując za bardzo interesujące wystąpienie; zasygnalizowała, że sama śledzi wszelkie działania i zaangażowania społecznej filantropii. Następnie głos zabrała dr hab. Elżbieta Siarkiewicz, prof. DSW, która podziękowała za interesujący wykład, wprowadzający w bardzo różnorodną przestrzeń myślenia o tym, co nazywamy poradnictwem czy działaniami pomocowymi wspierającymi. Pani profesor podzieliła się refleksją dotyczącą dylematu przyglądania się takim praktykom pomocowym, zwłaszcza tym, które mają głęboką tradycję, bo trudno jest oddzielić to, co ma wymiar edukacyjny, od tego, co ma wymiar poradniczy – wskazując na pewne napięcie między praktykami poradniczymi i edukacyjnymi, co prowadzi do pewnego rodzaju transformacji, dojrzewania, rozwoju osób, które w nich uczestniczą. Kolejną rozmówczynią była dr hab. B. Wojtasik, prof. WSKZ, która także serdecznie podziękowała za ciekawy wykład i stwierdziła, iż poszerzył jej horyzonty i wiedzę dotyczącą diakonii poprzez pokazanie korzeni służby pomocy, wsparcia społecznego, działalności charytatywnej i socjalnej, które mają pomóc ludziom w potrzebie. Pani profesor zwróciła uwagę na to, iż niewielu badaczy zajmuje się historią poradnictwa. Następnie głos zabrała dr V. Drabik-Podgórna, która podzieliła się refleksją na temat kształtu współpracy pomiędzy różnymi religiami w praktyce, wskazując, iż jej zdaniem zadaniem religii zawsze jest misja, ewangelizacja, od której nie można oddzielić działań praktycznych. Jako ostatnia głos zabrała przewodnicząca Sekcji Poradnictwa Pedagogicznego KNP PAN, prosząc prelegentkę o scharakteryzowanie poznańskich obszarów działań diakonii, co naukowczyni szczegółowo uczyniła.

Następnie przewodnicząca Sekcji podsumowała wykład i dyskusję, wskazała na konieczność interdyscyplinarnego czy raczej transdyscyplinarnego namysłu nad praktyką poradniczą i pomocową

uwzględniającą szeroki kontekst historyczno-kulturowej refleksji teoretycznej i praktyki społecznej z tego obszaru.

Na koniec poruszono kwestię kolejnego spotkania i wyznaczenia jego daty oraz poproszono o informowanie sekretarza Sekcji o związanych z tematyką Sekcji wydarzeniach na uczelniach reprezentowanych przez członków i członkinie Sekcji.

Joanna Kozielska

ORCID: 0000-0002-2319-9644

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

<https://doi.org/10.14746/psn.2025.5.10.9>